

Prof.zw.dr hab. Jan K.Solarz

Kierownik Katedry Bankowości I Ubezpieczeń

Spółecznej Akademii Nauk

Recenzja

Rozprawy doktorskiej mgr Sebastiana Bogusa na temat "Ocena wiarygodności przedsiębiorstw prowadzących działalność ubezpieczeniową w dziale II (po przystąpieniu [Polski] do Unii Europejskiej) "

1. Ogólna charakterystyka rozprawy

Rozprawa składa się ze wstępu i zakończenia oraz pięciu rozdziałów. Łącznie 191 stron, 132 pozycji literatury, 6 rysunków, 47 tabel. Punktem wyjścia do badania są potrzeby brokerów ubezpieczeniowych i ich klientów w zakresie rozpoznania wiarygodności towarzystw ubezpieczeniowych działu II. Silna konkurencja cenowa na rynku ubezpieczeń niemajątkowych, wywołuje presję, na zaniżanie składki ubezpieczeniowej, co stanowi zagrożenie dla wypłacalności towarzystw ubezpieczeniowych oraz bezpieczeństwa ich klientów.

Rozdział pierwszy przedstawia ramy prawne działalności towarzystw ubezpieczeniowych w Polsce po wstąpieniu RP do UE. Uwagę skoncentrowano na wybranych elementach modelu finansowym ubezpieczeń majątkowych.

Rozdział drugi zawiera ogólną charakterystykę towarzystw ubezpieczeniowych oraz przybliży definicję wypłacalności towarzystw ubezpieczeniowych oraz dane ilustrujące ją w latach 2011 i 2012.

Jego istotnym punktem są zwyczajowe kryteria wyboru towarzystwa ubezpieczeniowego w Polsce. Zostają one poddane krytycznej analizie z punktu widzenia bezpieczeństwa klienta towarzystwa ubezpieczeniowego. W efekcie dokonano wstępnej oceny bezpieczeństwa towarzystw ubezpieczeniowych działających w Polsce.

Rozdział trzeci to przegląd jedno i wielokryterialnych metod porównywania zbiorów danych statystycznych, ze wskazaniem na preferowane przez kandydata metody. Jest to rozdział otwierający ekonometryczną część rozprawy. Jej jądrem jest proces decyzyjny i wybór jego optymalnego wariantu.

Rozdział czwarty to przedłużenie ostatnich podpunktów poprzedniego rozdziału, a więc empiryczna część rozprawy pokazująca zastosowanie wybranych metod wielokryterialnych do oceny kondycji finansowej towarzystw ubezpieczeniowych.

Rozdział piąty to dyskusja uzyskanych wyników w stosunku do każdego z kryteriów oraz ich zagregowanej oceny 25 towarzystw ubezpieczeniowych. Za pomocą metody AHP oraz Electre dokonano oceny jakościowej kryteriów rankingu towarzystw ubezpieczeniowych oraz pewności ich pozycji w wielokryterialnej ocenie wiarygodności.

Podsumowanie przypomina o praktycznej i teoretycznej wadze podejmowanej problematyki, akcentując jej nowatorstwo oraz potencjalne zastosowanie w sektorze ubezpieczeń w dziale II przez brokerów ubezpieczeniowych oraz ich klientów.

2. Ocena merytoryczna

Problematyka oceny wiarygodności poza bankowych instytucji finansowych o systemowym znaczeniu znalazła się centrum zainteresowań regulatorów i nadzorców systemów finansowych. W roku bieżącym zrezygnowali oni z traktowania sektora ubezpieczeniowego jako shadow banking, lecz nadal są uczuleni na koszty zewnętrzne funkcjonowania pośredników finansowych. Szkoda, że w rozprawie brak jest uwag o strukturalnych przesłankach mniejszej lub większej wiarygodności towarzystw ubezpieczeniowych. Wydaje się, że ich przynależność do globalnych grup kapitałowych ma istotne znaczenie dla omawianej tematyki. Mankamentem rozprawy jest pominięcie w analizach problematyki jawnych lub ukrytych gwarancji państwa dla towarzystw ubezpieczeniowych w dziale II. Z niewyjaśnionych przyczyn pominięto omówienie roli wyspecjalizowanego nadzoru ubezpieczeniowego Unii Europejskiej. Jego zalecenia techniczne mają moc obowiązującą na terenie państw członkowskich.

Największym atutem rozprawy jest jej dobre zakotwiczenie w potrzebach praktyki. Kluczowe jej pytanie czy aby towarzystwa ubezpieczeniowe faktycznie udzielają swoim klientom realnej ochrony jest ważne teoretycznie i praktycznie. W teorii wskazuje się, że reasekuracja ogranicza prawdopodobieństwo i skalę wystąpienia ryzyka systemowego w sektorze ubezpieczeniowym. W

praktyce konsumenci czują się zagubieni w świecie ryzyka i strat, których boją się panicznie. Ta perspektywa ryzyka jako straty dobrze się wpisuje w analizę wiarygodności towarzystw ubezpieczeniowych.

Dobry dobór tematyki rozprawy, mimo skromnego lecz aktualnego przeglądu literatury przedmiotu, pozwala na uznanie, że struktura pracy jest prawidłowa i odpowiada wymaganiom rozpraw doktorskich, pozwala bowiem na dokonanie weryfikacji, co jest przeglądem dorobku innych, a co jest własnym wkładem w przedmiot badania.

3. Ocena metodologiczna

Główna teza pracy, to przydatność metody wielokryterialnej do stworzenia listy rankingowej towarzystw ubezpieczeniowych działu II. (s. 13). Przydatność tej metody wynika z dużej produktowej różnorodności działu II. Znajdują się w nim takie produkty ubezpieczeniowe jak:

- Ubezpieczenia komunikacyjne,
- Ubezpieczenia transportowe,
- Ubezpieczenia przemysłowe,
- Ubezpieczenia finansowe,
- Ubezpieczenia rolne,
- Zdrowotne ubezpieczenia prywatne,
- Ubezpieczenia od NW,
- Ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej w wybranych zawodach.

Przy tak dużej różnorodności ubezpieczeń majątkowych, ani broker ani jego klient nie są w stanie monitorować jakości zarządzania, każdym z wydzielonych typów ubezpieczeń. Wcześniej czy później muszą sięgnąć po zagregowane kryteria finansowe przedsiębiorstwa świadczącego usługi ubezpieczeniowe:

- Wypłacalność i płynność finansowa,
- Kapitał własny i rezerwy,
- Sprawność działania,

- Wyniki finansowe,
- Reasekuracja,
- Inwestycje- lokaty. (s.10).

Złożoność obiektu badania w pełni uzasadnia wybór metod wielokryterialnych do uporządkowania towarzystw ubezpieczeniowych z punktu widzenia bezpieczeństwa dla ich klientów. Ta część pracy nie budzi zastrzeżeń. Kandydat wykazał się pełnym opanowaniem zastosowanej metody.

Bardziej dyskusyjne są wnioski jakie wynikają z jej zastosowania. Bez badań, bez bazy danych z wszystkich towarzystw ubezpieczeniowych działających w Polsce można przyjąć, że KUKE i PZU cieszą się największą wiarygodnością, bo mają ukryte gwarancje Skarbu Państwa, tak jak AIG miało je w Stanach Zjednoczonych. Te gwarancje wydają się wystarczające, aby systemowo ważne przedsiębiorstwa świadczące usługi ubezpieczeniowe były bezpieczne z punktu widzenia klientów ich usług.

Gdyby z analizy zostały wyłączone czynniki zniekształcające konferencję na rynku ubezpieczeniowym to wnioski ze sformalizowanych metod analizy byłyby bardziej przekonujące. Do istotnych czynników pozafinansowych należy zaliczyć ryzyko utraty reputacji przez towarzystwa ubezpieczeniowe, oraz strukturę rynku ubezpieczeniowego w Polsce.

W sumie kandydat wykazał się dobrą znajomością metod formalnych, wielokryterialnej analizy baz danych finansowych i wykorzystał ją do ważnego teoretycznie i praktycznie problemu. Trafnie wyeksponował, że dbanie o wypłacalność towarzystw ubezpieczeniowych (zakładów, przedsiębiorstw ubezpieczeniowych) jest niezbędnym warunkiem kontynuacji ich działalności.

Przeprowadzone analizy mają w znacznej mierze statyczny charakter. Brak w nich szerokiego omówienia i uwzględnienia zagadnienia transferu ryzyka ubezpieczeniowego, w szczególności zaś reasekuracji.

3.Usterki tekstu

Tekst rozprawy nie jest wolny od usterek tekstu:

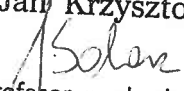
S4. Dlaczego brak jest wskazania na ryzyko jako źródło zysków, gdy jest właściwie zarządzane?

- S5. Brak definicji co to znaczy realna ochrona ubezpieczeniowa?
- S6. Czy można zamiennie mówić o wiarygodności i wypłacalności towarzystw ubezpieczeniowych?
- s.9. Czy można zamiennie mówić o towarzystwach ubezpieczeniowych i zakładach ubezpieczeniowych?
- S20. W jakim dokumencie UE wprowadzono zasadę prymatu kontroli kraju macierzystego? Wobec oddziałów czy spółek zależnych czy instytucji systemowo ważnych?
- S.30. Czy Solvency II wprowadzono czy będzie się wprowadzać?
- S35. Standardy czy nawyki?
- S. 82. Przez kogo proponowany?
- s.174 Czy badane było bezpieczeństwo czy wiarygodność?

4. Wniosek końcowy

Kandydat na doktora nauk ekonomicznych mgr Sebastian Bogus wykazał się wymaganą wiedzą oraz umiejętnością samodzielnego przeprowadzenia badania naukowego i wraz z jego rozprawą „Ocena wiarygodności przedsiębiorstw prowadzących działalność ubezpieczeniową w dziale II (po przystąpieniu [Polski] do Unii Europejskiej)” powinien być dopuszczony do publicznej obrony, o co wnioskuję.

Warszawa 3 listopada 2014 r.

Jan Krzysztof Solarz

profesor nauk ekonomicznych